

Nemčija in Italija ter urejanje odnošajev med Jugoslavijo in Sovjeti

Odnosaji z Rusijo ne spreminjajo razmerja med Jugoslavijo in Italijo

Belgrad, 19. aprila. m. Jugoslovansko trgovsko zastopstvo, ki bo odšlo na pogajanja za trgovinsko pogodbo z Rusijo, v Moskvo, bo bržkone že v nedeljo odpotovalo skozi Romunijo v Moskvo. Delegacija bo precej velika in bo štela 12 članov. V njej bodo zastopniki trgovinskega, finančnega in zunanega ministrstva, zastopniki Narodne banke ter zastopniki narodnega gospodarstva.

Današnja »Politika« objavlja razlage italijanskega in nemškega časopisja in odločilnih krogov o začetku urejanja trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. List objavlja iz Rima poročilo, v katerem pravi, da je bilo mogoče dobiti v rimskih političnih in dobro poučenih krogih tole značilno ugotovitev:

Cisto jasno je, da se Italija zanima za vzpostavitev trgovinskih odnosov med Belgradom in Moskvo, ker predstavlja to spremembo v odnosih med Jugoslavijo in Italijo. Znano je, da je ureditev trgovinskih odnosov močno odvisna od političnih odnosov med obema državama. Začetek trgovinskih pogajanj pomeni namreč ureditev političnih odnosov med dvema državama. Jasno je, da se ustvarja nov položaj, kar se tiče rusko-jugoslovanskih odnosov. To pa ne menja razmerja do Italije, kajti odnosi med Italijo in Jugoslavijo so vsem predobro znani že iz jasnega poročila zunanega ministra grofa Ciana v parlamentu. Končno pa je Italija stalno poudarjala, da njena načela ne nasprotujejo Sovjetski Rusiji kot boljševiški državi, temveč je Italija sklenila upreti se le širjenju komunizma in njegove oblasti v Evropo. Temu načelu bo Italija ostala tudi poslej zvesta.

Poročilo »Politike« iz Berlina pa gledajo nemški odločujoči krogi na vzpostavitev trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjet. Rusijo, takole:

Vest o bližnjem odhodu jugoslovanskega trgovskega odposlanstva v Moskvo je bila v vseh nemških odločujočih krogih sprejeta ugodno. Ni mogoče reči, da je ta dogodek presenetil, ker so na eni strani znani dobri gospodarski odnosi med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo po drugi strani pa je znan trud Nemčije, da bi ohranila mir na jugovzhodu Evrope in pridobila Sovjetsko Rusijo za to politiko. Vse to je dalo upravičen povod za upanje, da se je Sovjetska Rusija začela bolj zanimati za Balkan, in bo s tem prišlo do rednih odnosov med Moskvo in balkanskimi državami. Zanimivo je, da na pristojnih nemških uradnih mestih po-

udarjajo važnost tega dogodka in pripominjajo, da bi bilo še prezgodaj dajati napovedi ali pa sklepe o tem, če bodo novi dogodki privedli tudi do rednih diplomatskih odnosov med obema slovanskima državama.

Iz dejstva samega sklepanja, da Rusija ne samo spremlja z razumevanjem vse napore za ohranitev miru na Balkanu, temveč jih sedaj tudi dejansko podpira. V sklepu, da bo jugoslovanska delegacija odpotovala v Moskvo, vidijo zadosten dokaz o večjem zanimanju Sovjetske Rusije za ureditev razmer na Balkanu.

Poluradne ugotovitve italijanskega tiska:

Italija hoče mir na Sredozemlju in sodelovanje z Balkanom

Rim, 19. apr. o. Mussolinijev zaupnik Gayda priobčuje v včerajšnjem »Giornale d'Italia« daljši članek o stališču Italije v sedanji vojni. Italijansko zanimanje velja zlasti Sredozemlju. Italija se drži načela o sodelovanju z vsemi narodi, zlasti pa s sredozemskimi. Obžalovati je treba še nekam ustaljeno napeto stanje med Italijo in Turčijo, saj Italija želi biti s Turčijo in z Egiptom v miru in prijateljstvu.

Italija zahteva na Sredozemlju ravnovesje v pravicah in silah z mednarodnim poročtvom. Tega ne dela samo zaradi obrambe proti prevleikemu širjenju moči drugih držav, marveč tudi zaradi

pravice do lastnega uveljavljanja. Niti Italija, niti Nemčija nimata napadalnih namenov na Sredozemlju, edina želja Italije je, da se tu ohrani mir.

Diplomatski urednik agencije Stefani piše, da lahko zanika vse vesti, da bi italijanska vlada nameravala v najkrajšem času protestirati pri britanski vladi proti morebitni razširitvi zavezniške blokade na Sredozemsko morje in na Balkan. Prav tako ni resnična vest londonskih in pariških časopisov, da misli Italija protestirati tudi proti delovanju posebne britanske trgovske družbe za trgovanje med Anglijo in balkanskimi državami.

Italija se bo še naprej stalno zanimala za države na jugovzhodu in bo vzdrževala prisrčne zveze z njimi.

Senzacionalna vest o zlih namerah Italije proti Balkanu pa so le senzacije zavezniškega časopisja, ki hoče pripraviti Balkan, da bi stopil v službo zaveznikov.

Preganjanje nezaželenih tujcev v južnovzhodni Evropi

Budimpešta, 19. apr. o. V zvezi s poostreno akcijo proti nezaželenim tujcem in pa tujim agentom ter vohunom je madžarska policija včeraj izvedla preiskavo pri vseh tujih družbah v Budimpešti ter pregledala potne liste vseh uslužbencev, ki so tuji državljani. Vsi ti so bili tudi zaslišani o tem, koliko imajo denarja in odkod ga dobivajo. Policija je preiskala tudi blagajne in poslovne knjige teh družb. Glavni del preiskav je bil izveden pri nemških podjetjih, ker sumijo, da so ta podjetja dajala denar za madžarsko narodno-socialistično stranko. Danes je bil izdan v Budimpešti naslednji razglas:

Osebe, ki širijo vznemirljive vesti na Madžarskem, bodo poslani v koncentracijsko taborišče. Madžarska policija je dobila navodila paziti na vse osebe, ki raznašajo neresnične vesti, ki škodujejo koristim države.

Madžarska policija bo pri nastopanju proti nezaželenim tujcem sodelovala z romunskimi in jugoslovanskimi oblastmi, ki so tudi začele odločno čistiti svoje ozemlje od tujih agentov.

Najnovejše angleške vesti z Norveškega

London, 19. aprila. o. Pomorsko poveljstvo je objavilo poročilo, da so se angleške čete izkreale v pokrajini Namso. Angleške čete so se združile z norveškimi in se sedaj nahajajo 18 milj oddaljene od Trondhjemja. Angleške in norveške čete so že stopile v boj z nemškimi četami. Nemskim četam pa je kljub odporu Norvežanov in Angležev uspelo napredovati, ker je ravno v tem kraju položaj zelo neugoden za Angleže in Norvežane. Majhna posadka norveških čet še vedno drži trdnjavo Hegra, čeprav je nemški pritisk zelo močan. Angleška letala so ponovno napadla Stavanger in bombardirala letališče kakor tudi čete, ki se tu premikajo. Danes jutraj pa je dala norveška vlada, ki je nekje na Norveškem, razglas, da smatra vlado, katero so Nemci vpostavili za nezakonito in da naj ljudstvo posluša samo kralja in zakonito vlado, ki bo storila vse, da prepreči napadalcem zavzetje norveškega ozemlja.

Nemške čete z vso silo skušajo odrezati severno Norveško od južne, to pa se jim do sedaj še ni posrečilo, ker jim norveške čete nudijo močan odpor.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 19. aprila. m. Predsnočnim so organi belgrajske policije naredili hitne preiskave pri nekdanjem ministrskem predsedniku dr. Milanu Stojadinoviću, pri bivših ministrih Gjuru Jankoviću in Dobrivoju Stoševiću kakor tudi pri nekdanjem poslaniku Radoju Jankoviću ter končno tudi v tajništvo tako imenovane Srbske radikalne stranke. Tu je policija zaplenila večjo količino letakov, ki so bili napisani proti sporazumu, proti sedanjemu predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću in proti podpredsedniku vlade dr. Mačku. Dalje so našli tudi mnogo drugih letakov.

Belgrad, 19. aprila. m. Gospodarsko ministristvo in vse ostale gospodarske organizacije so že začele pripravljati ves potreben material za bližnje zasedanje stalnega mešanega nemško-jugoslovanskega gospodarskega sveta, ki bo 6. maja t. l. v Belgradu.

Vesti 19. aprila

Romunski odgovorni krogi zanikajo vest, razširjeno v tujini, da sta se romunska in sovjetska vlada sporazumeli umakniti čete 10 km od meje.

Nemški generalni konzul v Belgradu inž. Neuhausen je dal naši vladi 150.000 dinarjev kot prispevek nemških državljanov v Jugoslavijo za poplavljenje.

Turška vlada je sklenila poostriiti ukrepe za ohranitev miru v državi. Ustanovljena bodo posebna vojaška sodišča za vohune in za širjenje neresničnih vesti.

Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo uradno poročilo o tem, kako je bil uničen oddelek nemške vojne mornarice pri Narviku. To poročilo pravi, da so se nemški mornarji borili do zadnjega strela, potem pa so se rušilci sami potopili in s tem ohranili čast ter izročilo nemške vojne mornarice.

Romunska vlada je izdala ukrep, s katerim so tujcem razveljavljena vsa dovoljenja za nošenje orožja ali fotografskih aparatov. Vsak tujec, ki pride na novo v državo, mora v 24. urah predložiti svoj potni list policiji, če ne bo takoj izgnan.

»Če bo še katere država v Evropi napadena, se bom takoj vrnil«, je izjavil predsednik Roosevelt, ko je včeraj odpotoval iz Washingtona na svoje posestvo Warmspring. Iz tega sklepanja, da bi utegnila Amerika ob kakem novem dogodku v Evropi odločno nastopiti.

Češkoslovaška vlada v Franciji je izdala »Sinjo knjigo«, v kateri navaja podatke o nemškem vladanju na Češkem.

Več angleških poslanikov v Balkanu je včeraj odpotovalo iz Londona na svoja službena mesta. Ameriški senat je potrdil vladni predlog o izdatku 964 milijonov dolarjev za izpopolnitev ameriške vojne mornarice.

Nemški gospodarski strokovnjak dr. Schnurre bo prišel jutri v Helsinkij, kjer bo vodil trgovinska pogajanja s Finko.

Predsednik Švice in poveljnik švicarske oborožene sile sta v zvezi s pripravami za mobilizacijo v primeru napada izjavila, da je Švica trdno odločena do zadnje kaplje krvi boriti se proti vsakemu zunanjemu napadu.

Svoje francosko vojno poročilo pravi, da je bil dan na bojišču miren. Pomorsko poveljstvo pa pravi, da je neko francosko letalo potopilo nemško podmornico.

Anglija in Francija sta predvčeršnjim podpisali z ameriškim letalskim tovornarjem pogodbo za dobavo večjega števila letal treh najnovejših vrst, katerih nima niti ameriška vojska.

Španski vrhovni obrambni svet je imel ta teden dve seji, na katerih so razpravljali o vseh ukrepih, ki jih bo Španija storila, če bo treba braniti nevtralnost, katero hoče obdržati z vsemi silami. Gledali pa bodo, da zaradi teh ukrepov ne bo treba uvajati novih davkov.

Če bi kdor koli skušal napasti Jugoslavijo, se mora zavedati, da ji bo proti zunanjemu napadu pomagala vsa balkanska zveza s Turčijo, kateri bi zaradi pogodbe, sklenjene lansko jesen, pomagali še Anglija in Francija, pišejo angleški listi.

Švicarski listi vedo poročati, da je angleški kralj poslal italijanskemu vladarju osebno pismo, v katerem naj bi skušal nanj vplivati, da bi Italija ne stopila v vojno proti zaveznikom. O tem pismu naj bi bil obveščen tudi sv. oče.

Ameriški konzul v Stockholmu je dal vsem ameriškim državljanom v švedski prestolnici opozorilo, naj bodo pripravljeni, da takoj zapuste Stockholmu, če bi Švedski grozil napad.

Egiptovska vlada je izdala obsežne obrambne ukrepe, ki jih utemeljuje z razlogom, da se v sedanji vojni nobena država ne ozira več na določila mednarodnega prava in vojne sploh ne napoveduje.

Jutri bodo v Krakovu odprli znanstveni zavod za nemško delovanje na evropskem Vzhodu.

Holandski poslanik v Tokiu Pabst je včeraj obiskal japonskega zunanjega ministra Arita in mu sporočil z ozirom na ministrova nedavna izjavljanja, da Holandija ne namerava nobene tuje veleposliti prositi za varstvo nad svojimi posesti v Indiji, če bi se proti svoji volji zapletla v vojno. Vlada holandske Indije je dovolj močna, da bo tudi v tem primeru mogla sama vzdržati red in mir.

Italijanska vlada je izdala uradno poročilo, da so neresnični vsi glasovi o tem, da bi bila Italija mobilizirala nove štiri letnike in da bi bila pristatišče Bari ob Jadrnu razglasila za vojno ozemlje.

Nemški propagandni minister dr. Goebbels bo nocoj ob 19. govoril na čast rojstnemu dnevu kanclerja Hitlerja. Kancler Hitler bo jutri star 51 let. Dogovor med Madžarsko, Jugoslavijo, Romunijo in Bolgarijo za varnost plovbe po Donavi pomeni po sodbi romunskega tiska začetek tvornega sodelovanja med temi za obrambo miru in skupni koristi teh držav.

Podpredsednik naše vlade dr. Maček je dal velike-kemu bolgarskemu listu »Zora« izjavo, v kateri pravi, da je za mir na Balkanu najboljšo sredstvo sloga, ki bo onemogočila vmešavanje velisil. Sporazum med Srbi in Hrvatmi naj bo začetek nadaljnje sporazumevanja zlasti med Jugoslovani na Balkanu.

Švedska bo storila vse, da med Švedi ne bo mogoče nastop kakega švedskega Quislinga, ki bi skušal po tujem nalogu prevzeti oblast in državo spraviti ob evobodo, pišejo švedski listi in pravijo, da je pristop k švedski narodnosocialistični ali komunistični stranki danes zločin zoper švedsko državo.

Protestantovski škof iz Osla je po nemških poročilih odpotoval k norveškemu kralju Haakon, da bi ga pregovoril, naj se uda Nemcem.

Rimski list »Tribuna« prinaša obsežno izjavo nemškega pomorskega poveljstva o zasedanju Norveške. V izjavi pravijo Nemci, da so zavezniške prehiteli za nekaj ur in da so vsa poročila o pomorskih bojih izmišljotina Angležev in Francozov. Turinski list »Gazzeta del Popolo« pa prinaša o istih bojih zanimivo izjavo angleškega generala Keesa, ki zanimivo opisuje boj med angleško križarko »Renown« in nemško bojno ladjo »Scharnhorst«.

Nemška poročila z Norveškega:

Položaj pri Narviku je nespremenjen

Berlin, 18. aprila. DNB. Uradno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva se glasi: Pri Narviku so manjši britanski oddelki poskušali prvkrat 17. aprila izkrcati se v Herangfjordu. Nemške čete so preprečile ta poskus, prav tako pa je bil 17. aprila odbit napad britanskih letalskih sil na Trondhjem. Pri Bergenu je dan potekel v miru. Britanske križarke so z velike daljave 17. aprila zjutraj bombardirale Stavanger. Nemška letala so izvedla napad na britanske ladje, ki so bile severno od Stavangerja. Ena britanska križarka je bila zadeta od bombe velikega kalibra in se je potopila. Poškodovanih je več drugih britanskih enot, tako en rušilec in ena lahka križarka. Nad Stavangrom sta bili zbiti dve britanski letali iz strelcev s protiletalskih baterij. Pri Oslu nemške

čete napredujejo in so zasedle spet nove postojanke. Nemška letala so napadla dve manjši norveški ladji pri Arendalu. Ena teh ladij je težko poškodovana. Nemška ogledniška letala so zbrala važne podatke o gibanju sovražnih enot. Preskrbovanje norveških luk se izvaja še naprej po določenem načrtu.

Po najnovejših poročilih z Norveške pa je položaj pri Narviku ostal včeraj dopoldne nespremenjen. Britanske čete niso izvršile nobenega poskusa izkrcavanja. Blizu Narvika so manjše britanske pomorske enote.

Nemške čete so zasedle trdnjavi Oskaborg in Drbbarg v Oslofjordu in uredile obrambne naprave.

Angleška in norveška poročila o bojih na severu:

Zavezniška in norveška vojska sta prišli v stik tudi pri Trondhjemu

Stockholm, 19. apr. o. Norveško poslaništvo v Stockholmu poroča, da sta norveška in zavezniška vojska v zraku in na morju dobili stik v pokrajini pri Trondhjemu na srednjem Norveškem.

London, 19. apr. o. Angleško vojno ministristvo poroča uradno:

V zadnjih dneh je letalstvo s sodelovanjem brodogradov doseglo izredno pomembne uspehe med operacijami proti sovražniku. 16. aprila so letala napadla pred Bergenom nemške trgovske ladje in potopile vojaški transport. Napadla so tudi sovražno podmornico in jo zadelo. 17. aprila so naša letala večkrat napadla Stavanger, sestrelila eno nemško letalo vrste Heinkel in eno vrste Dornier. Vsa naša letala so se vrnila v oporišče, Križarka, ki je bila zadeta pri bombardiranju Stavangerja je včeraj priplula v svoje oporišče.

Poveljstvo angleške mornarice sporoča: Izkrcavanje angleških čet na Norveškem se nadaljuje. Stik z norveško vojsko je vpostavljen.

Uradno sporočilo norveške vlade pravi: Na več krajih ob norveški obali se nadaljuje izkrcavanje angleških čet. Norveškim četam se je posrečilo priti v stik z angleškimi četami na kopnem in na morju. Po vestih, ki jih je norveška vlada dobila od poveljnika norveške armade severno od Trondhjemja, se zdi, da je mobilizacija končana. Poveljništvo omenjenih norveških čet sodi, da se bo lahko upiralo nemškim silam. Nemško napredovanje postaja vedno bolj počasno. Nemška fronta teče južno od jezera Mjösen do Randfjorda in Sperlena v krgu kakih 60 km okoli Osla.

Stockholm, 18. aprila. o. Z Norveške poročajo, da so ob napadu angleških letal minuli torek na Trondhjem uničila angleška letala sedem nemških vojni letal. Istega dne je bilo pet nemških letal uničenih pri Sordanu in Varnesu. Norvežani še vedno držijo trdnjavo Hövre pred Oslom, čeprav jo Nemci napadajo s kopnega in zraka. Garnizija v Hövru šteje samo 100 ljudi, večinoma prostovoljci. Močan vihar ovira gibanje nemških čet. Na severu se tudi drugi angleški oddelek približuje Narviku z juga. Včeraj so izkrcali v fjordu severno od Narvika močne oddelke angleških in kanadskih smučarjev. Iz omenjenega fjorda so ugodne prometne zveze proti jugu. Angleži razpolagajo sedaj tudi s topništvom, ki je angleškim četam manjkalo, ko so zasedale Narvik. Računa se, da je v Narviku okoli 700 do 800 nemških vojakov. Skupno število nemških vojakov ob železniški progi od Nar-

vika do švedske meje pa znaša čez 2000. Švedsko mejo je prestopilo spet več nemških vojakov, ki so bili razoroženi. Južno od Elveruma so Nemci nameravali na norveške čete, ki so se utrdile v planinah. Norvežani se močno upirajo srditim nemškim napadom in ogrožajo Nemce pri Solverju. Glavni poveljnik nemških čet na Norveškem general Falkenhorst osebno vodi nemške operacije. Zdi se, da je osnovna taktika Nemcev v tem, da hitro napadajo s koncentriranim streljanjem. Nemške čete so oborožene v glavnem z lahкими poljskimi topovi in avtomatskimi puškami. Trdnjava Forssum, ki je za hrbtom nemških čet pri Oslu, še vedno drži in imajo Nemci zaradi tega velike izgube.

Naš pravosodni minister v Budimpešti

Budimpešta, 19. aprila. Uradno poročajo: Predsednik madžarske skupine medparlamentarne unije baron Lang je priredil snoci pojedino na čast jugoslovanskemu pravosodnemu ministru dr. Markoviču. Banketu so prisostvovali hčerka dr. Markoviča gđ. Ivona Markovič, jugoslovanski poslanik Rašić, predsednik parlamenta Tasnady Nagy, pravosodni minister Radocaj in druge ugledne osebnosti. Bar. Lang je v svoji zdravici poudaril ugoden razvoj madžarsko-jugoslovanskih odnosov in izrazil upanje, da se bodo ti odnosaji v bodoče še bolj razvijali. Dr. Markovič je v svojem odgovoru omenil, da je prvič obiskal Budimpešto leta 1917 in da je že takrat poudaril potrebo prijateljskih odnosov med obema narodoma. Dodal je, da bo on svoje udejstvovanje posvetil dobrim sosedstvenim odnosom med obema državama.

Po poročilih nemških listov je angleško vojno brodograd izgubilo v zadnjih bojih 4 velike bojne ladje, dve bojni križarki, 7 težkih križark, 1 no-silno letal, 9 torpednih rušilcev, 8 podmornic ter 8 prevoznih ladij. — Angleško informacijsko ministristvo pa poroča, da so Nemci izgubili 2 največji bojni ladji, dve veliki križarki, 3 lahke križarke, 14 torpednih rušilcev ter 3 podmornice. Ostala ji je še ena težka križarka, 1 žepna križarka, ena mala križarka in 8 rušilcev ter podmornice.

Zemljiške kupčije, ki obetajo veliko gradbeno delavnost

Maribor, 18. aprila.

Zadnje čase je bilo v Mariboru dosti velikih posestnih sprememb, ki nam obetajo v bodočnosti zelo živahno gradbeno delavnost. Ena največjih kupčij v zadnjih letih je bila prodaja znanega tavarjevega kompleksa med Kopališko in Frančiškansko ulico. To zemljišče, ki meri 8650 kvadratnih metrov ter se nahaja na njem enonadstropna vila z gospodarskim poslopjem, je kupil od industrijca Antona Tavčarja Pokojninski zavod v Ljubljani. Kupna cena je znašala 1.540.000 din. Drugo veliko kupčijo je naredila mestna občina, ki je kupila od industrijca Roberta Bieberja v Gradu za zidan blok med Koroško cesto, Vodnikovim in Vojaškim trgom ter Minoritsko ulico za 480.000 dinarjev. Izredno naglo se je iznebila svojih lepih parcel na nekdanji Pristavi med Smetanovo in Vrbsko cesto banovina. Ves ta obsežen kompleks, ki meri nekaj hektarjev, je že razprodan, dasi so tukaj sedaj parcele najdražje. Prodaja pa se je izvršila tako naglo zaradi tega, ker ni zvezana z obvezno zidanja v določenem roku, kakor

je to s stavbišči, ki jih prodaja mestna občina na nekdanjem Rosenbergovem posestvu. Velike parcelacije se vršijo sedaj v Radvanju in Novi vasi, v Studenih in na Pobrežju. Cene parcel v teh predmestnih občinah so močno narasle ter se gibljejo med 15 in 30 din kv. m, dočim so se prodajale še pred nekaj leti po 5—10 din. Mnogi okoliški kmetje, ki so gospodarsko slabo stali, so se sedaj razdružili, seve pa le za težko ceno prodane zemlje, ki jo bodo pri gospodarstvu pogrešali. Vse te posestne spremembe nam obetajo veliko gradbeno delavnost, ne morda sicer že v tem letu, toda takoj, ko se bodo razmere spet uredile. Pokojninski zavod namerava zgraditi med Frančiškansko in Kopališko ulico velik stanovanjski blok. Mestna občina bo začela še letos podirati zgradbe na novokupljenem zemljišču ob Koroški ulici. Ta prostor je določen za novo mariborsko tižnico ter so sedaj načrti zanjo že v delu. Gradbeno delavnost v predmestnih občinah pa je živahna kljub sedanjim kritičnim časom. Ljudje, ki imajo nekaj prihrankov, pač streme, da pridejo čim prej pod lastno streho.

Hrvaški književniki bodo prišli tudi v Maribor

Maribor, 19. aprila.

Umetniški klub v Mariboru je dobil iz Zagreba sporočilo, da bodo prišli hrvaški književniki tudi v Maribor in bodo priredili literarni večer. Prireditelj bo v okviru letošnjega Umetniškega tedna, ki ga prireja mariborski Umetniški klub. Literarni večer bo 15. maja v narodnem gledališču.

Prireditelj bo slovensko-hrvaška manifestacija ter se pripravljajo nanjo vsi kulturni in narodni krogi v Mariboru.

Nagrajeni osnutki za zgradbo „Slovenskega doma“

„Lastni dom“ z. z. o. z. v Ljubljani objavlja, da je razpisal javnega natečaja za izdelavo osnutkov za „Slovenski dom“ zaključilo svoje delo 18. aprila 1940.

Upeh natečaja je:

Predloženih je bilo 18 načrtov v predpisanem roku.

Prva nagrada v znesku 20.000 din je bila prisojena projektu z geslom »1788«, čigar projektant je inž. arh. Marjan Tepina, Ljubljana, Tyrševa 5-III.

Druga nagrada v znesku 13.000 din je bila prisojena projektu z geslom »2602«, čigar projektant je inž. arh. Oton Gaspari, Ljubljana, Beethovnova 4 in g. inž. arh. Tomaž Štrukelj, Ljubljana, Cesta 29. oktobra 7.

Tretja nagrada v znesku 7.000 din je bila prisojena projektu z geslom »2630«, čigar projektant je inž. arh. Edvard Ravnikar, Ljubljana, Komenskoga 24.

Četrta nagrada v znesku 5.500 din je bila prisojena projektu z geslom »7658«, čigar projektant je g. inž. Milovan Kovačević, Zagreb, Petrinjska 47-V.

Peta nagrada v znesku 4.000 din je bila prisojena projektu z geslom »5317«, čigar projektant je g. inž. arh. Milan Erbežnik, Ljubljana, Tabor 5.

Šesta nagrada v znesku 4.000 din je bila prisojena projektu z geslom »1313«, čigar projektant je g. Kuglić Franc, gradbeni tehnik in Mavrič Anton, stavbenik, Ljubljana.

Sedma nagrada v znesku 3.500 din je bila prisojena projektu z geslom »9999«, čigar projektant je g. inž. arh. Mirko Kovač, Zagreb, Strojarska 9 in g. arh. Ivan Vitič, Zagreb, Savska 10-III.

Osma nagrada v znesku 3.000 je bila prisojena projektu z geslom »1700«, čigar projektant je g. inž. Pavel Gštel, Ljubljana, Rožna dolina, cesta VIII-3.

Kraj in čas razstave bo objavljen pozneje. Ljubljana, 19. aprila 1940.

Za zadruge »Lastni dom« z. z. o. z. v Ljubljani: Dr. Franc Kulovec, l. r. Dr. Žitko Stanislav, l. r.

Vračal se je od pogreba in zašel pod vlak

Črešnjevec, 18. aprila.

Železniški obhodnik Ivan Soršak je našel, ko je opravljal svojo službo med postajama Slov. Bistrica-Poljane, smrtno povoženega svojega tovariša, železniškega desetarja Vinka Slegla. V sredo zvečer okrog 10. ure se je vračal ponesrečenec od pogreba svoje sestre po progi od Slov. Bistrice proti Poljanam domov. Zaradi burje ni slišal za seboj prihajajočega vlaka, ki ga je podrl in mu odrezal roko in nogo. Dobil je najhujši tudi hude notranje poškodbe. V takšnem stanju ga je našel njegov tovariš Ivan Soršak, ki je takoj preskrbel za prevoz v bolnišnico v Celje. Ponesrečenec se v bolnišnici ni nič zavedel ter je danes dopoldne poškodbam podlegel.

Lepi uspehi Akademске skupine SPD v zasneženih gorah Durmitorja

Durmitor pa je pozimi — kakor so ugotovili naši fantje, tudi prekrasno smučo torišče, da si ga je idealnejšega skoraj res težko zaleteti. Tam so dani vsi pogoji za krasen razvoj smučarskega športa, ko pa se bodo nekoliko izboljšale prometne zveze, tudi za razvoj zimskošportnega tujeskega prometa. — Ob takih mislih in ob veselih pogovorih je fantom mislil dan. Zvečer so se odpravili zgodaj spet, da bi bili drugo jutro, ko se bo treba odpraviti spet proti domu, dobroba spetiti.

Prišel je dan odhoda

V hotelu je postalo že zgodaj zjutraj živo, zgodaj je bilo »ustajanje«. To jutro se je bilo treba odpraviti in zapustiti prelepi snežni durmitorski goreki svet.

Snežne razmere so bile, kakor nalašč, obupne. Fantje so spravili svoje stvari skupaj, in se odpravili. Poslovili so se se od prijateljskih domačinov, in so za slovo še elišali vprašanje, ki jim ga je zastavila oskrbnica hotela: »Kako to, da so si ves čas sami kuhali in skoparili, ko pa imajo seboj 10.000 dinarjev?« To je bilo belgajsko maslo, prav gotovo! Akademiki so v resnici dobili za to svojo odpravo 10.000 dinarjev od Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije, 3000 dinarjev od banovine in obljubo SPD, da bodo ob povratku na račun stroškov dobili 1500 dinarjev (kakor zdaj kaže, pa jih menda ne

bodo, kar prav gotovo ne bi bilo hudo lepo). Podpora je idealnim fantom obljubila tudi mestna občina ljubljanska, ki bo mladini, ki ima v teh materialističnih časih še emisel za idealno poštvenost, tveganje in delo, nakazala znesek, ki bo pomagal pokriti deficit. Treba je vedeti, da je Akademika skupina SPD morala fantom skrbeti za odpravo primerno opremo, brez katere na Durmitorju ne bi bilo mogoče shajati. Te reči pa so draga, in zato ni prav nič čudno, če je znesek kaj naglo skopnel. — Tako podjetja so danes našli draga, vendar prav nič predraga, če so kronana z uspehi, kakor je bila kronana z uspehi odprava akademске skupine.

Na dan odhoda so bile tedaj snežne razmere skrajno obupne. Gornjač je prišel s prtljago samo do vasi Bukovice, kamor je odprava prispela opoldne. Konj odtod dalje ni mogel več, preveč se mu je udaralo. Člani odprave so najeli nosača, ki je nesel 27 kg prtljage za 35 dinarjev, oni sami pa po si natovorili na hrbet vso ostalo opremo. Le počasi in stežka so napredovali.

Spali so v gostoljubni črnogorski hiši Ružičevih v vasi Previšu nad Savnikom. Tam so jih gostoljubni domači pogostili izredno lepo in prijazno — kakor je še vedno častivredna navada med nepokvarjenimi Slovani. Zvečer je še domači Mar-

ko urezal na gosli, da je bilo razpoloženje boljše, prijetnejše in veselejšo. Opeval je zraven črnogorsko zmago na Mojkovcu, kjer je bil drobnjaškim četam poveljeval kapetan Ružič. Tam so Nemce tako potolkli, da jih je od cele številne absolutno nadmočno množice ostalo samo še šest pri življenju. Po prijetnem pogovaranju z domačini, po kramljanju, kjer so naši fantje spoznali čistost, plemenitost in iskrenost pravih Črnogorcev, se je bilo treba podati spat, zakaj drugo jutro jih je čakala dolga pot, in sicer od Savnika do Nikšića — pot, ki meri 47 km.

Ob poldeveh zjutraj so nato po dobrem zajutruku in po pričetnem slovesu od gostoljubne družine odrinili proti Nikšiću. Šli so z gornjačem. Konju se je malo od vasi preč epet začelo obupno udirati. Marsikdaj ga je bilo treba raztovoriti. Fantje sami so nosili vrvi, šotore, derže, cepine, smuči in vsak svojo osebno opremo (kakor kuhališče itd.). Kjer je bil sneg boljši, so se teh nalogod znebili ter jih deloma natovorili na konja. Dolga je bila pot, delo se je, da ji ne bo konca. Nazadnje pa so vendarle prišli na začetni cilj.

Ob pol enih zjutraj so prišli v Nikšić. Napočil je 27. marec. Malo so se ozrli okrog po mestu, da bi se kam spravili spat. Pa niso nikjer mogli dobiti prenočišča. Odsli so nato vsaj za silo prenočili v čakalnici. Pa tudi tam ni bilo nič. Zvedeli so, da se v čakalnici ne sme nihče zadrževati, prav tako pa tudi ne na postaji, taka je je naredba vojaških oblasti, — tako je fantom razlo-

Ljubljana od včera do danes

Take pa vreme »vremenarjem« še ni zagodilo kakor jo je od včera do danes! Kako oblačno je bilo dopoldne, in tudi popoldne se ni kazalo nič prida. Zdelo se je, zlasti dopoldne, da bo vsak čas začelo deževati. Pa vidite, kaj se je zgodilo? Čez noč se je tako krasno ujasnilo, da smo danes dobili najlepši spomladanski dan doslej! Gorko je, sončno, nebo jasno kakor ribje oko! To je dan za sprehode in izlete kakor si ga idealnejšega človek ne more zaleteti! Tole letošnje aprilsko vreme je pa res Kljuke prave sorte! Kaj, če nas jutri spet ne preseneti tako kakor nas je danes? Jutri pa nemara z dežjem in viharjem — čeprav danes prav nič ne kaže!

Uspešno delo mestnega odseka za prehrano

Ljubljana, 19. aprila.

Včeraj ob poldvanajstih dopoldne je mestni odsek za prehrano povabil časnike na informativni sestanek o dosedanjem delu mestnega odseka za prehrano prebivalstva. Časnikarje je sprejel ter jim dal potrebna podrobna pojasnila mestni občinski svetnik, veletrgovec g. Josip Bahovec, načelnik tega odseka. Iz njegovih izjavnih posamezno naslednje zanimive podrobnosti, ki bodo našo javnost prav gotovo živo zanimala, saj so nekateri ljudje, ki so že od rojstva nekakšni poklicni nergači, skušali mestno prebivalstvo begati z napačnimi informacijami in popolnoma neutemeljenim zabavljanjem.

Težka stiska, v katero so bile zašle nekatere premovalne države, ki so jih presenetili jesenski dogodki, vojna in ž nio združene zadrege, je opozorila marsikakšno drugo državo na to, da je nujno potrebno organizirati za vsak primer v province, v prvi vrsti pa seveda po mestih sklad za rezervno prehrano. Uredbo o zaščiti, katero je izdala država, je mestna občina ljubljanska, ki izvaja vsako reč z največjo vestnostjo, takoj začela — menda kot edina v državi, ki tega ni storila samo na papirju — izvajati praktično. Mestna občina ljubljanska je ustanovila zaščitni oddelek s pododdelki, od katerih je eden prehranjevalni odsek. V odboru tega odseka sodelujejo občinski svetniki kakor tudi strokovnjaki izven občinskega sveta. Načelnik pa temu odboru občinski svetnik, veletrgovec g. Josip Bahovec, ki ima kot trgovec že od svoje veletrgovine največja tozadevna izkustva.

Po uredbi o rezervni hrani bi si morala občina ljubljanska nabaviti 255 vagonov pšenice, 12 in pol vagona olja oziroma masti, 12 in pol vagona sladkorja, šest vagonov soli, en vagon kavi- ni primesi, štiri vagona žitne kave in 46 vagonov koruze, ječmena oziroma fižola. Največje težave je imela mestna občina zaradi manjkanja denarja. Obljubljeno je bilo sicer posojilo od Hipotekarne banke, od direktorja za prehrano in od ministrstva za kmetijstvo v ta namen. Končno pa je bila občina navezana na Mestno hranilnico ljubljansko, ki je tudi dala prehranjevalnemu odboru potrebno gotovino. Za dobavo rezervne hrane so prišli v poštev le dobavitelji iz prve roke. Pri sprejemu ponudb sta bila vedno navzoča načelnik in en uradnik, o nakupu in presoji posameznih ponudb pa je vedno odločal celokupni prehranjevalni odbor.

Takoj v začetku svojega delovanja je odsek nakupil 100 vagonov pšenice, štiri in pol vagona masti, en in pol vagon olja, štiri vagona fižola in dva vagona ječmeneve kave. Zagotovil pa si je tudi dobavo šestih vagonov soli in enega vagona kavi- ni primesi. Dočim je občina vse druge nabavke plačala v gotovini, ji soli in kavi- ni primesi ni bilo treba, ker sta se monopoliska uprava in Kolinska tovarna v Ljubljani obvezali, da bosta imeli to zalogo za občino vedno na razpolago. Dosti težav je imel prehranjevalni odsek tudi zaradi skladišč, saj je bilo treba vse nakupljeno blago varno vskladiščiti. Odbor je vzel v najem skladišča na Dolenski cesti, v Štepanji vasi, v Trnovem in na Viču. S štirimi mlinarji v okolici Domžal, in sicer z I. Nastranom, Francetom Majdičem, Ivanom Kuraltom in Francem Škerjancem pa so bile sklenjene pogodbe za mletje žita.

Veliko je vredno, da je odsek pogodb za- ključil pravočasno. To dejstvo je za občino zelo koristno, saj je morala n. pr. banovina za mletje žita, ki ga je nakupila, pristati na odškodnino, ki je za celih 30% višja za mletv kakor pa odškodnina, ki jo mora plačati mestna občina ljubljanska. Polagoma se je situacija, ki je bila sprva podobna preplahu, toliko je bilo govorjenja ob času, ko je uredba izšla — in izpolnjevanja uredbe ni nihče več kontroliral, izšli niso nobeni ponovni nalogi, da si občine morajo urediti celokupno predpisano količino prehrane. Odsek je imel zlasti velike težave pri nabavi olja, ki so tvornice, ki imajo stalne zveze z grozisti, hotele v prvi vrsti zadovoljiti potrebe teh, novi odjemalci pa so morali potpeti. Prehranjevalni odsek je imel za nabavo gornjih količin tudi sicer dosti dela in nerodnosti.

Pri prevzemanju nakupljenega blaga je bilo treba blago vedno kvalitativno in kvantitativno prevzemati. Pri tem težkem in odgovornem poslu je pomagala ljubljanska Borza proti najmanjši odškodnini. Tudi uporaba dolenskega kolodvora, na

katerega je bil usmerjen vs dovoz nakupljenih živil, je pošteno pomagala, da se je prevzem in odvoz opravil v najlepšem redu. Blago je sedaj strokovno vskladiščeno, tako da je vsaka pokvara izključena.

Pri vskladiščanju blaga je imel odbor veliko oporo v namočencu, ki ga je začasno v ta namen nastavil. Izdatki so ogromni, treba je za vse morebitnosti poskrbeti, urediti evakuacijo otrok, organizirati gasilsko in reševalno službo itd. itd. Mestna občina ljubljanska je v proračunu za socialne ustanove imela predvidene kredite, ki danes zaradi naraščanja dragin ne bodo dovolj visoki ter občina ne more med proračunskim letom dotirati te ustanov z večjimi vsotami.

To veliko zalogo rezervne hrane bo treba seveda izmenjavati. Izmenjava bo zaloga le enkrat na leto, to pa zaradi tega, ker mestna občina ne misli s tem škodovati svobodne trgovine. Ker pa je občina pravočasno nakupila živila, ki se sedaj močno dražijo, bo pri izmenjavanju nastala razlika v cenah. Občina pa dobička ne bo iskala. Izmenjava živil bo opravljena namreč na ta način, da bo odsek za prehrano odstopil živila socialnim mestnim ustanovam po lastni ceni, pri čemer bo priračunal samo svoje stvarne režijske stroške.

Prehranjevalni odsek, v katerem razen načelnika g. Bahovca so še gg. Dermastija, Babnik, Jenko, Kralj in J. Jovan, dela nesebično in vestno, čeprav je izpostavljen obrekljivcem, ki poskušajo begati prebivalstvo s prozornimi nameni. Toda katero delo ni izpostavljeno obrekljivanju, tudi če je še tako plemenito, nesebično in idealno? Upamo pa, da ei je iz teh podrobnih podatkov naša javnost ustvarila jasno sodo in da posledično ne bo več nasedal zlobnim govoricam, ki jih trosijo nergači, ampak bo vesela, da se občina tudi v tem pogledu briga zanjo z isto skrbjo, uvidenostjo in modrostjo kakor se briga zanjo na drugih področjih in kakor je o kvalitativnosti in poštenosti svojega dela ter poslovanja doslej povsod dala jasnega, čvrstega dokazal!

Skupščina Hilfsvereina v Ljubljani

Današnji zagrebški »Jutarnji list« prinaša sledečo vest iz Ljubljane:

»Danes (to je 17. t. m.) je bila tuja skupščina nemškega podpornega društva (Hilfsverein) v Ljubljani, kateri je predsedoval inž. Fritz Hengerer. Iz njegovega poročila se vidi, da ima društvo 163 članov, od katerih pa je bilo na skupščini samo 16. V svojem poročilu je inž. Hengerer poudaril pomen društva ter posebno poudaril delo za zimsko pomoč, namreč zbiranje masti, starega železa, pletenin, kar so izvršili tukajšnji nemški državljani in po zakoniti poti poslali državljano nemške države, oziroma nemškemu Rdečemu križu. — Skupščina se je udeležil tudi tajnik nemškega konzulata v Ljubljani g. Otti Hellwig. Izvoljena je bila nova uprava, za častnega predsednika pa je bil izvoljen tukajšnji nemški konzul g. dr. Hans Brosch, za poselovodečega predsednika pa spet g. inž. Hengerer.

Filmi, ki jih velja videti... ali ne videti

»Kavarna propadlih angelov« (Kino Matica.) Sam ljubi Bog vedi, kako je prišlo do tega neslišano in navidezno grozovanskega naslova! Vse kar je prav, vendar pa drži, da reklama tudi v naslovih ne sme iti čez določene mere! Ta naslov, ki naj bi menda s svojo napol prikrito spolzkostjo privlačal množice, nima namreč ne repa, ne glave v zvezi z vsebino filma! Prvič ni nikjer v tem filmu govora o kavarni, drugič pa tudi nikjer ni govora o kakšnih »propadlih« angelih. Pravi naslov bi se glasil »Padli angeli«, ker dobrčina — vokal, ki se pred odhodom na boljše zaljubi v operetno zvezdo, na francoski fronti pade. Film sam je prav dober, lep in plemenit, kljub nekaterim bolj ali manj medenim sentimentalnostim v tekstu. Režiser Potter, ki ima v Ameriki svoje dobro ime, tudi Evrope ni razočaral. Njegov film poteka v nekakšnem plemenito mirno vzdušju, ne po najmanjši zaslugi čudovitega igralca Jamesa Stewartja in odlične Margaret Sullivan. Človeka prav za prav čudno dirne, ko ob ogledu tega filma na lepem začuti, kako aktualni in boleči so ta hip spet postali filmi, ki nam slikajo težo in bridkosti vojnega časa, ko fant, ki odhaja na fronto, ne ve, če bo še kdaj videl svoje dekle, mož ne, če bo še kdaj ženo. Pa smo še pred kratkim te filme z vojno vsebino občutevali že kot nekaj zastarane, nekaj, kar se ne splača več obnavljati niti v filmu! Svet je nor! Komaj dvajset let je minulo od zadnje svetovne vojne, pa se je bojni požar spet razmahnil z vso strditostjo. Pisatelji, pesniki in tvorci filmov še obdelavajo tragedije iz stare vojne, pa vihra že nova in dan za dnem piše na strani zgodovine nove krvave, bridke zgodbe!

imenitne uspehe, saj se jim je bilo posrečilo kot prvim pozimi stopiti na najznamenitejše durmitorske vrhove. Vlak je drvel čez ravnine in hribe in prišel končno v Ljubljano 30. marca ob dveh zjutraj.

Nekaj opazovanj o ljudeh in pokrajini

Med svojim bivanjem v območju durmitorskega pogorja so naši fantje stopili v ozke stike s tamkajšnjimi črnogorskim prebivalstvom, ki je neverjetno prijazno in zelo gostoljubno ter se nepekvarjeno od pogubnega upliva izrojene civilizacije. Med tem časom so lahko opazili nekatere značilnosti, ki so za to pošteno in dobro prebivalstvo značilne.

Človek skoraj ostrmi, kako skromno ti ljudje žive in kako z majhnim so zadovoljni. Vrh tega je pri njih prav močno v častih tudi abstinenca. Črnogorci so trazno ljudstvo, ki skoraj ne pije vina, pa tudi žganja »rakije« le zelo malo. Živo so še povezani s slavimi dnevi preteklosti, še zdaj žive v spominih na staroslavna junasta svojih prednikov in o teh junastvih se zvečer kaj radi pogovarjajo ter pripovedujejo o njih radi tudi tujci, ki zaide med nje, — prav po šegi starih, nepokvarjenih ljudstev. Mladina zdaj po vojni zelo mnogo bere in je tudi povprek kar dobro razgledana v literaturi. Vsi so že po narodi zelo bistré glave, kar je že po navadi lastnost gorjanov, ki si morajo grenki vsakdanji kruh priboriti čez tisoč zaprek, z dvojno iznajdljivostjo in bistri-

(Nadaljevanje)

Od tu in tam

Skupina bolgarskih častnikov se že nekaj dni mudi v Belgradu ob priliki belgradskega velesejma. Častniki so obiskali tudi grob kralja Aleksandra in spomenik Neznanega junaka in položili venec. Predvčerajšnjim so obiskali predsednika vlade Dragiša Cvetkovića, ki jim je podal izjavo, s katero je hotel poudariti pristranost odnosov med našo državo in Bolgarijo. Včeraj pa so bili Bolgari pri podpredsedniku vlade dr. Mačku, ki jim je prav tako podal izjavo. Bolgarski častniki se bodo kmalu vrnili v Sofijo. Bolgarsko časopisje poudarja zlasti pristranost, s katero so bili častniki v Belgradu sprejeti.

Prometni minister Nikola Bešlić je obiskal tovarno vagonov in lokomotiv v Kraljevu, zlasti pa si je ogledal del tovarne za montiranje lokomotiv, ki je dograjen in bodo v kratkem že začeli z delom. Tovarna bo tako obsežna, da bo mogla po izjavi strokovnjakov v celoti opraviti vse delo za vzdrževanje in izpopolnjevanje našega voznega parka. Zraven tovarne bo država zgradila več stanovanj, v katerih bo dobilo prostora najmanj 500 delavcev. Pri Cačku pa si je minister Bešlić ogledal gradnjo nove normalnotirne proge, ki bo po vsej verjetnosti do jeseni že gotova, nakar bo izročena prometu.

Pravosodni minister dr. Lazar Marković se že dva dni mudi v Budimpešti. Najprej je opravil dolžnostne obiske in je položil tudi venec pred spomenik padlim junakom. Včeraj je sprejel madžarski regent Horthy in mu izročil visoko madžarsko odlikovanje. Dr. Marković je popoldne imel svoje predavanje v pravniškem društvu, nato ostane še en dan v Budimpešti, vendar pa povsem zasebno. Jutri zvečer se bo odpeljal iz Budimpešte v Belgrad.

Mlada žena je pobegnila v Belgradu muslimanu Ahmetu Ahmetoviću. Mož je bil že prileten in bi se rad poročil. Našel je prijateljico, ki mu je navedla dekletko iz Bjeline, ki je bilo 17 let staro in je imelo le teto. Ahmet je bil pripravljen plačati 4000 dinarjev za ženo. Odpotoval je s prijateljem v Bjelino in kupil ženo. Spotoma, ko se je z njo vozil v Južno Srbijo, pa je mlada žena, ki svojega moža še nikdar prej ni videla, stalno jokala. Na belgradski postaji je policija prizer videla in skupino prišla. Mlada muslimanka na noben način ni hotela oditi z možem in je prosila policijo, naj jo odpelje nazaj v rojstni kraj. Policija ji je nazadnje to obljubila. Hudo nejevoljen in žalosten pa je bil Ahmet, ki je bil ob štiri jutro. Rekel je bil, da se bo šel vtopiti v Donavo, če ga žena ne bo marala.

Uvoz sirovin za našo industrijo je silno pereče vprašanje, ki zanima gospodarstvenike in tudi vlado. Poseben odbor pri trgovinskem ministristvu ima nalogo voditi točen pregled nad potrebami naše industrije, zlasti pa glede potrebnih sirovin, ki jih je treba kupovati v državah s svobodno valutno. Zaradi tega bodo morali vsi industrijski prijavitelji še ta mesec vse količine sirovin, ki jih bi radi dobili iz tujine. Odbor v ministristvu bo imel nalogo spraviti potrebe v sklad z deviznimi možnostmi in obenem poskrbeti, da bo vsaka industrija dobila del sirovin in ne samo nekatere, ker bi se sicer moralo v mnogih tovarnah ustaviti delo.

Znak izboljšanja odnosov med našo državo in Madžarsko so številni obiski jugoslovanskih ministrov na Madžarsko. Tako sedaj poročajo, da je madžarska vlada povabila tudi trgovskega ministra dr. Andresa, da bi obiskal Budimpešto in sicer naj bi se udeležil otvoritve budimpeškega velesejma, ki bo konec tega meseca. Skoraj gotovo je, da se bo trgovski minister dr. Andres povabil odzval in bo svoj obisk nedvomno porabil za to, da bo navezal stike z madžarskimi merodajnimi krogi, kar bo le koristilo boljšim političnim in gospodarskim stikom med obema državama.

Nasilnega gospodarja je ubila s sekiro 16letna Marijeta Kremer iz Sv. Križa pri Mitrovici. Kmet Špondeht je imel velik vinograd. Pred kratkim je vzel v službo 16letno Marijeto. Ker je bilo dekle zelo lepo, ji je gospodar začel dvoriti in jo je nazadnje spjel. Dekle je bilo od tistega trenutka poparjeno in nesrečno. Pred dvema dnevmi pa jo je gospodar primahal pijan domov. Lotil se je takoj dekleta, toda tedaj je Marijeta pograbila sekiro in zadala vsiljivcu nekaj udarcev. Poškodbe pa so bile tako hude, da je gospodar v bolnišnici kmalu podlegel.

Iz gole objestnosti si je uničil življenje kmet Lazo Kovačević iz Bjelovarja. S stricem sta šla na sejem in Lazo je kupil za 9000 dinarjev par lepih volov. Kupčijo so seveda dobro zalili in zvečer je na poti domov Lazo zahteval od strica, naj mu posodi samokres, da bo od veselja streljal. Stric mu orožja ni dal, toda Lazo je sam segel v stricev žep in potegnil samokres. Toda tisti hip se je orožje sprožilo in strel je Laza udaril v trebuh. Ves krvav se je Lazo zgrudil in čez kratek čas umrl.

Koruza in pšenica sta se zadnje čase zelo podražili. Koruza je privrkat po dolgi letih dosegla ceno 200 dinarjev za metrski stot, medtem ko je pšenica poskočila na 238 dinarjev za stot. Kot kupci pa so se na vovodinskih trgih pojavili samo trgovci, medtem ko zasebniki zaradi visokih cen niso hoteli sklepati kupčij. Verjetno pa je, da se bodo cene koruze nekoliko znižale, ker je menda vlada sklenila nakupiti večje količine koruze zunaj in bo tako zbila sedanje pretirane cene.

Iz državnih gozdov v Bosni se izvažajo stalno velikanke množine lesa. Strokovnjaki so izračunali, da je šlo v dvasjetih letih iz Jugoslavije za okrog 25 milijard dinarjev lesa; vendar pa niso ljudje in država od tega imeli nobenih posebnih koristi. Akoravno se je les na debelo izsekaval in prodajal, pa se ni nihče pobrigal za zasajanje novih drevesc. Na zasedanju kmetijske zbornice v Sarajevu so pripovedovali, da ponekod gozdove brezobzirno izsekavajo in da je treba izdati potrebne ukrepe, ker bo sicer država v dolglednem času brez lesa. Posebno pa priporočajo, naj bi država prekinila vse pogodbe, ki jih ima z zasebniki za sečno državnih gozdov.

Uprava državnih monopolov je zaradi razburjenja v javnosti sprico nenapovedane podražitve vseh vrst cigaret in tobaka sporočila, da je bila prisiljena tako odrediti, ker mora pokriti razliko v blagajni. Dohodki monopolne uprave pri tobaku so se bili namreč znižali, ker je bilo treba plačati večje odkupne cene za tobak. Obenem je sporočila monopolna uprava, da bo takoj dala v promet nove zavojke cigaret, na katerih bodo navedene nove cene, čim bodo stari zavojčki posli.

Pet mladih fantičkov je vlamljalo v Somboru in kradlo. Dolgo si je policija prizadevala, da bi našla tatove, kajti vlni in tatvine so bili na dnevnem redu. Nazadnje pa se je le posrežilo dobiti tičke v roke. Glavar je bil 18 let star, njegovi štirje pomagači pa še mlajši. Dejali so, da so si za vzgled vzeli junake iz kriminalnih filmov in so zelo ponosni na svoja spretna tatinska dejanja.

Premiera!

Nedosegljivi mojster ljubezenskih vlog

CHARLES BOYER in lepa IRENE DUNNE

v najnovejšem filmu. Napeta ljubavna zgodba, ki se vrši v najlepših krajih sveta!

Premiera!

LJUBAVNI KRIK

(LOVE AFFAIR)

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION Telefon 22 - 21

Prenos zemskih ostankov zaslužnih Mariborčanov

Izkopali so jih na starem pokopališču ter bodo prenešeni v skupno grobnico na Pobrežju

Poročali smo že, da je mariborska mestna občina ustanovila poseben odbor, ki naj zaradi zahtevnosti starega mestnega pokopališča poskrbi za prenos zemskih ostankov za Maribor in za narod zaslužnih mož na novo pokopališče na Pobrežje. Odbor je takoj po svoji ustanovitvi pričel poslovati in so sedaj izkopi na starem pokopališču deloma že izvršeni. Ko bo to delo končano, bodo zemski ostanki teh mož pokopani v dveh skupnih grobnicah v arkadah frančiškanskega pokopališča na Pobrežju.

Zaslužne pokojnike moremo razdeliti v 2 skupini. V prvo skupino spadajo možje iz časa pred dovršeno narodnostno diferenciacijo v drugi polovici 19. stoletja, kakor: preporoditelj mariborskega šolstva Matija Lesnik, pisatelj mariborske zgodovine dr. R. Puff, organizator narodnega petja v Mariboru Ivan Miklošič, sodelavec A. M. Slomška pri prenosu škofijskega sedeža od Sv. Andraža v Labudski dolini v Maribor Otmar Reiser, vodilni mariborski čitalničar Janko Serbec, modernizator patrihalnega Maribora Tappeiner, osrednji gospodarski politik predvojne Maribora Aleksander Nagy, demokrat predmarčne dobe Josip Langer, iz zadnje dobe pa podrobni narodni delavec Vladimir Serbec, ki zaključuje v Mariboru tradicionalno narodno delo povezano z imenom Serbecov.

Širši od pomena za mesto Maribor zaslužnih mož je pomen mož, ki so se uveljavljali na narodnem in kulturnem področju. Na čelu teh stoji prvi slovenski žurnalst velikoga formata in predstavnik Mladoslavencev A. Tomšič, katerega po svojem narodnem in političnem pomenu prekaša za Maribor edino Janko Serbec, zgodovinar lavantinske škofije Ignac Orožen, politik in pisatelj Fran Kosar, politik in dolgoletni deželni poslanec Fran Radej, rodoljuba Lovro Vogrin in Ivan Strelec ter solniki Blaž Matek, Luka Lautar in Janez Koprivnik.

Vsak tek zaslužnih mariborskih javnih delavcev bo prenešen v skupen grob na pobreškem pokopališču, pri čemer se samo ob sebi razumljivo hrani točna evidenca o identiteti posameznika. Mesto Maribor se bo prenosom zemskih ostankov za Maribor in narod zaslužnih mož oddolžilo njih spominu. Ostane pa pri tem še vedno možnost, da ljubitelji posameznih pokojnih organizirajo prenos v poseben grob ali postavitev kakega javnega spomenika.

Mariborska mestna občina se je zaslugam zgodovinskih osebnosti, ki počivajo na starem pokopališču oddolžila. Podrobne ali večje akcije za enega ali druga posameznika pa spadajo v delokrog široke javnosti.

Iz sodne in policijske kronike

Spoštujte sodno oblast! - Čarodejna črna sveča - Druge kriminalne zgodbe

Ljubljana, 19. aprila.

V justični palači je še vedno veliko zanimanje za gotove večje procese, ki se bodo v kratkem sprožili in razvijali pred kazenskim senati. Hacetova preiskava mirno teče naprej. V zaporih je mnogo njegovih kompanionov. Prav dober Hacetov prijatelj je bil Miha Kovačič, krojač iz Zaloge, občina Šmarje-Sap, ljubljanske okolice. Ta je v kriminalnih analih zapisan kot drzen in velik tat in slepar. Sedaj dela družino razbojniku Tonetu Hacetu, o katerem so se napisali že čedni romani in povesti, sicer se enkrat tudi k nekemu posestniku izven realnega življenja. Kovačič je delal za Hacetu razno obleko in je spravljal tudi razno manufakturno blago, iz katerega je napravil moške obleke in jih potem okrog ponujal. Razne vzorce za moške obleke je Kovačič prinesel tudi k nekemu posestniku v občini Sv. Peter pri Novem mestu. Temu posestniku je potem napravil lepo moško obleko iz blaga, ki ga je bil nakradel Tone Hacet.

Nekateri ljudje zelo omalovažujejo sodno oblast in se zlasti nočejo odzvati raznim vabilom sodišča. Pred dnevi je prišel pred kazenskega sodnika poedinka boljši gospod, da bi bil zaslišan kot priča. Prva razprava je bila prav zaradi njegove preloženosti, ker ni prišel k razpravi in je bilo njegovo pričevanje zelo tehtno za sodbo. Pri drugi razpravi je sodnik tega gospoda ukoril in vprašal: »Zakaj zadnjič niste prišli k razpravi?« Odgovor malomaren: »Imel sem važne privatne zadeve?« Sodnik: »Tako! Kakele zadeve?« Priča: »Bil sem na seji strelskega kluba!« Sodnik: »Opozarjam vas za bodočo, da morate spoštovati sodno oblast in se odzvati njenim vabilom. Treba bo take ljudi, ki ne spoštujejo sodišča, strogo kaznovati. Za danes je kazen 200 din!« Priča je postal nato sila mehak in ponižen. Začel je sodnika prositi, da mu denarno globlo opredela. Ni bilo močete. Res je na mestu, da take zanikrnce sodišča strogo primeje.

Že včeraj smo napisali čedno cigansko zgodbo. Ciganke res znajo čarati in ljudi mamiti, da jim vse verjamejo, a nato lahko verneži postanejo njih žrtve. Stare ciganke so, da se tako izrazimo, dobre psihologinje in imajo prav dober nos, kje iztaknejo kako svojo neumno in navno žrtev, da jo potem pošteno ogulijo. Pred leti je neka ciganka v bližini Borovnice znala prav dobro coprati in vedeževati. Prišla je v neko bogatejšo kmečko hišo in mlo jokajoč prosila, da bi ji šla dobra mamica za botro otročičku, ki se je prejšnjo noč rodil tam v gozdu v ciganskem taboru. Mati je bila usmiljena. Ciganko je obdarovala. Ciganka pa ji je začela vedeževati, prerokovala ji je lepo srečo v življenju, veliko bogastvo, pripomnila pa je, da zna tudi tako čarati, da napravi iz kupa denarja še toliko večji kupček. Prinesli so ji 10 jurjev. Ona jih je povila med raznim zaklinjanjem v veliko brisačo, napravila črne križe ob robih in vse lepo povežala. Ko je končala svoje čarovnije, je vzela slovo, rekoč:

»Vse pustite lepo na miru do polnoči! Ko ura bje polnoči, odkrite in dobili boste še enkrat toliko denarja! Hvala vam lepa!«

Ciganka je odšla in odnesla jurje. Ljudje so nestrpno čakali usodnega udarca polnoči. Odvili so brisačo. In vsi so presenečeno izbulili oči! Mesto jurjev — popolna praznota.

Tudi obe ciganki, o katerih smo včeraj poro-

čali, sta prav spretno začarali dobro gospo in njeno služkinjo. Coprija se je razvijala tam na severni periferiji v neki novi ulici, ki nosi ime po odličnem slovenskem umrlem politiku iz novejši dobe. Starejša ciganka je seboj nosila črno svečo, ki jo je prižgala, ko je začela gospo hipnotizirati. Na desni roki je imela velik srebrni prstan. Govorila je čudne besede in delala razne gibe, s katerimi je popolnoma ko kača »panala« gospodinjico, da je bila več ur popolnoma omamljena. Prav tako je bila služkinja od mlajše ciganke popolnoma uspavana. Šele proti večeru sta prišli k sebi.

Ciganki sta govorili cigansko hrvaško narečje. Prva ciganka je bila stara okoli 40 let, velika, na glavi črno zavezano ruto, seboj velik cekar, kakršne imajo mesarji, ter je bila škrbasta. Druga je bila za nekaj let mlajša, lepih, belih zob in prav vitke ciganske postave. Poleg lepe, skoraj nove moške obleke in raznih drugih stvari sta ciganki odnesli več zlatnine in 150 din gotovine. Škoda je velika.

Mnogo je bilo že napisano o drznem vlovu v trgovino krzna Guerine Berčičeve v Kranju, od koder so vlomilci odnesli za 80.000 din raznega finega krzna. Kranjska mestna policija je sedaj sporočila ljubljanski, da sta bili preteklo soboto najdeni na levem bregu Kokre dve veliki vreči, napolnjeni s krznom v vrednosti 23.179 din. Krzno je bilo vrojno-eno omenjeni tvrki. Nekateri so menja, da je bil vlov izvršen na silno rafiniran način in niso izključena velika presenečenja.

Velikansko zalogo najrazličnejšega blaga so varnostni organi našli 15. 4. m. pri nekem Lojzetu Ankerst na Brezjah na Gorenjskem. Zaplenili so najrazličnejše blago. Lahko bi z njim odprli trgovino. Poleg manufakture in svilenege blaga se druge stvari. Med drugim celo zalogo potrebščin za instalacijska dela. Dobili so n. pr. omot kabelske žice, bakrene plošče, 20 kg bakrene žice, mnogo pločevine in druge stvari. Te predmete je nakradel drzen tat in vlomilec Ivan Ankerst, ki je pobegnil in se pred orožniki skriva. Nakradene predmete je nosil v shrambo k svojemu bratu. Ankerst je pokradel raznega blaga za okoli 20.000 din.

Trbovlje

Neznosen prah se vali po naši cesti od vozil, posebno avtomobilov, tak hud prah, da ga kar ni močete prenašati. Ne vemo zakaj je občina nabavila drag škropljeni avtomobil, če ga ne rabi, niti v najhujši potrebi.

Smrt hitro pobira. V torek popoldne so v bolnici umrle kar tri žene rudarjev: Vengrest Anica, stara 31 let, Florjančič Alojzija, stara 50 let, in Bregar Marija v 57 letu. Pokojnicam naj Bog svoj mir, osirotelim rodbinam pa naše sožalje!

Poln uspeh je dosegla Golijeva pravljica igra »Princesa in pastirček« na odru Društvenega doma. Pri obakratni predstavi je bila velika dvorana premahna. Igra je po vsebini dobra, oprema je bila sijajna, igralci z meščanske šole pa so se res izkazali za imenitne moči. Glavni del zaslug pa gre režiserju g. učitelju Tiču, ki zasluži vso pohvalo in čestitke!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 0-10	Veter smer, jakost	Padavine	
		naš. večja	naš. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	761.4	17.7	7.78	1	SW ₁	—	—	—
Maribor	760.2	19.4	6.80	2	0	—	—	—
Zagreb	761.1	21.6	6.90	7	SW ₁	—	—	—
Belgrad	762.2	23.0	8.61	6	E ₁	—	—	—
Sarajevo	763.9	22.0	4.71	4	0	—	—	—
Vis	761.4	12.0	9.90	10	S ₇	—	—	—
Split	763.3	18.0	12.60	10	NE ₇	—	—	—
Kumbar	763.0	20.0	11.80	6	NE ₁	—	—	—
Rab	762.3	16.0	9.80	6	NE ₁	—	—	—
Dužanovci	759.3	18.0	10.60	70	0	NNE ₇	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, sicer nobenih bistvenih sprememb sedanjega vremena.

Koledar

Danes, petek, 19. aprila: Leon, Konrad.
Jutri, sobota 20. aprila: Neža Mont.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer Rg, Sv. Petra c. 78.

»Literarni klube priredi danes ob 20 v dvorani Delavske zbornice svoj bralni večer. Nastopijo: Sali, Dular, Novšak, Campa, Magajna, Kastelic, Vipotnik, Kranjec. Uvodno besedo k pomembni prireditvi mladim, a že priznanim književnikom, bo spregovoril dr. Tine Debeljak.

Združenje sodno-administrativnega osebja, sekcija Ljubljana, ima svoj letni redni občni zbor 21. t. m. ob 9.30 dopoldne v Ljubljani, justična palača soba št. 28.

»O naši zdravstveni kulturi v prejšnjih stoletjih« bo predaval g. dr. Ivan Pintar pod okriljem Prirodoslovnega društva. Predavanje bo v torek, dne 23. aprila ob 18.15 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi.

Tombola Rdečega križa. V Ljubljani se vrši na praznik Vnebohoda, 2. maja t. l. Za tombolsko karto 5 din morete dobiti glavni dobiček — stavbeno parcelo, ki meri 644 kvadratnih metrov. Kupujte tombolske karte.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 19. aprila: Zaprt. (Generalka.)
Sobota, 20. aprila: Hamlet. Premierski abonma. Gostovanje Zvonimirja Rogoza.
Nedelja, 21. aprila: Hamlet. Gostovanje Zvonimirja Rogoza.
Ponedeljek, 22. aprila: Zaprt.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 19. aprila: Zaprt.
Sobota, 20. aprila: Madame Butterfly. Izven. Gostovanje Vanje Leventove.
Nedelja, 21. aprila ob 15: Pri belem konjčiku. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.
Ob 20: Lucija Lammermoorska. Izven. Gostovanje Sonje Ivančičeve in Josipa Gostiča.
Ponedeljek, 22. aprila: Zaprt.
Torek, 23. aprila: Zaprt. (Gostovanje Opere v Celju: Rusalka.)

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Petek, 19. aprila: Zaprt. (gostovanje v Celju, »Trideset sekund ljubezni«).
Sobota, 20. aprila ob 20: »Trideset sekund ljubezni«. Znižane cene.
Nedelja, 21. aprila ob 15: »Cigan baron«. Znižane cene. Ob 20: »Vdova Rošlinskac«. Znižane cene. V korist Združenja igralcev.

CELJSKO GLEDALIŠČE

Petek, 19. aprila ob 20: »Trideset sekund ljubezni«. Gostovanje mariborskega gledališča.

Mednarodne plavalne tekme v Belgradu

V sredo zvečer so bile v kopališču Krsmanovič v Belgradu mednarodne plavalne tekme, ki jih je priredil belgradski Bob-klub. Pri teh plavalnih tekmah je poleg naših domačih plavčev nastopil tudi znani evropski plavač in madžarski rekorder Grof, član UFE; Grof je danes eden najboljših evropskih plavčev na srednje proge in je pred nedavnim izenačil tudi Tarrisov evropski rekord na 400 m s časom 4:47. Poleg tega ima Grof tudi vse madžarske rekorde od 400 m naprej.

V Belgradu je Grof naprej nastopil na progi 400 m v prostem slogu. Konkurent, sicer prav dober Vojvodinec Bala, ni mogel nuditi kakega močnejšega odpora. Grof je z lahkoto zmagal v času 5:00.5, dočim je Bala za isto progo porabil 5:24.

Na progi 100 m prosto je Grof zmagal v času 1:01.2, drugi pa je bil Belgrajčan Zlobin s časom 1:07.4.

Poleg teh točk je bilo tudi nekaj srečanj domačih tekmovalcev, ki pa niso prinesla prav nič posebnih rezultatov. Omeniti bi bilo Zagrebčana Strmca, ki je 50 m prosto preplaval v 29 sekundah, dalje Marčiča iz Dubrovnika, ki je za 100 m hrbtno porabil 1:17 in na Dvorakov rekord na 300 m prsno s časom 5:03.1.

Odhod hrvatske reprezentance v Bern

Snoči ob 10 je odpotovala v Švico hrvatska nogometna reprezentanca, ki jo vodi predsednik HNS dr. Kraljevič in zvezni kapetan g. Jakopič. Hrvatska reprezentanca je v glavnem sestavljena iz igralcev Gradjanskoga. Postava se glasi: Glaser, Šuprina, Belošević, Jazbec, Jazbinšek, Kokotović, Cimermančič, Lešnik, Antolković in Matekalo.

Tudi v Švici vlada za nastop hrvatske reprezentance veliko zanimanje. Švicarski listi v obširnih člankih pišejo o uspehih jugoslovanskega nogometa in posebno hrvatskega.

V neizmerni žalosti naznanjamo, da nam je umrla, Bogu vdana in previdna s sv. zakramenti, nad vse ljubljena žena, mati, sestra, svakinja in teta, gospa

Marija Krištof roj. Logar

soproga trgovca in posestnika

Pogreb preblage pokojnice bo v nedeljo, dne 21. aprila 1940 ob 1/3 pop., iz hiše žalosti Sv. Petra nasip št. 59, na pokopališču k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 19. aprila 1940.

Franc, mož; Marica, France, Verena, Božena, Janez, otroci in ostalo sorodstvo.

Nemška moč na morju

Po končani svetovni vojni je Nemčija ostala brez vojne mornarice. Takoj, ko je bil sklenjen mir in podpisana versailleska pogodba, je Nemčija prišla z gradnjo novih vojniš edinic.

V začetku sedanje vojne so Nemci uporabljali letala in podmornice. Tudi zavezniki, ki so izvajali blokado, niso uporabljali svojih velikih ladij. Ko pa so se vojne operacije razširile nad severnim delom Evrope, je končno prišlo do odprtih bitk med nemško in zavezniško mornarico. Kako so se te bitke končale, še danes ni točno ugotovljeno, ker ena kakor druga stran poroča o sovražnikovi izgubi, ki so vedno večje kakor njihove. Zelo zanimivi pa bodo končni rezultati, katerih že ves svet nestrpno pričakuje prav radi tega, kakšna je nemška vojna mornarica in kakšna je njena sposobnost. Ne samo to, svet se zanima tudi, v koliko je Nemčija v tehnični premoči nad zavezniki.

Zadaj nimamo drugega na razpolago kakoe nemške službene podatke o njeni vojni mornarici, ti pa so zelo omejeni. V najnovejšem popisu vojniš edinic nima zaznamovanih ladij, ki so bile izdelane po 1. septembru preteklega leta. Iz tega lahko sklepamo, da je nemška mornarica sedaj močnejša kakor pa je bila v preteklem letu. Za zaveznike vemo, katere ladije so v gradnji in katere so do sedaj zgotovljene, medtem ko je nemška admiraliteta skrbno vse skrivala. To velja za vse vrste ladij vojne mornarice, posebno pa za podmornice. Kot zbiranje, so Nemci spravili okoli 50 podmornic v akcijo ob norveški obali, in če je to resnica, potem je to znak, da so Nemci morali zgraditi od početka vojne večje število podmornic.

Stanje nemškega brodogradništva na dan 1. septembra: Bojne ladije

1. »Gneisenau« so pričeli graditi leta 1936 in je bil dograjen leta 1938. Ima 26.000 ton in vozi z brzino 27 vozlov na uro. Armiran je z devetimi topovi kalibra 28 cm, ki so nameščeni v treh stolpih. Potem ima 12 topov po 15 cm, 14 protiletalskih topov po 10,5 cm, 16 protiletalskih topov po 3,7 cm, dvoje letalskih pristajališč in 4 vodna letala. Ladija je dolga 226 m, široka 30 m, pod vodo pa je 7,5 m. Posadke šteje 1461 častnikov in mornarjev. Ladija je bila zgrajena proti predpisom versailleske pogodbe, ki je Nemčiji predpisala tonažo ladij, kaliber topov, število letal in vodnih letal.

2. »Scharnhorst« je bojna ladija popolnoma enakega tipa kakor »Gneisenau« in je bila dograjena leta 1938.

Po vestih, ki jih javljajo različni dopisniki, je bila ena od teh dveh ladij potopljena v zadnji

bitki ob norveški obali, druga pa težko poškodovana. Da je bila »Gneisenau« potopljena, ni službeno potrjeno, medtem ko je prvi lord admiralitete, Churchill, v svojem govoru povedal, da »Scharnhorst« ni uspelo pobegniti angleškim vojniš ladjam in da je bil potopljen. Ni pa izključeno, da je bila med tem časom dograjena še ena bojna ladija, za kar pa ni službenega potrdila.

Oklopne križarke

1. »Admiral Graf von Spee« je bil zgrajen leta 1936. Oborožen je s 6 topovi po 28 cm v dveh stolpih, z 8 topovi po 15 cm, s 6 protiletalskimi topovi po 10,5 cm, 8 protiletalskimi topovi od 3,7 cm, 10 težkimi strojnimi puškami proti letalom, z 8 torpednimi cevmi — po štiri skupaj —, ima eno letalsko pristajališče in dvoje vodnih letal. Ladija ima 10.000 ton, brzino 26 vozlov na uro, dolga je 182 m, široka 21,7 m in seže 5 m pod vodo. Posadke ima 965 mož.

Ta ladija je bila potopljena od nemške posadke, ko so jo angleške bojne ladije onesposobile za nadaljno borbo.

2. »Admiral von Scheer« je enakega tipa in je tudi oborožen kakor »Admiral Graf von Spee«.

3. »Deutschland« je enakega tipa, razlikuje pa se v oborožitvi in je bila zgrajena po predpisih kakor jih določa versailleska pogodba. Zgrajena je bila leta 1931. V svetu je bila ta ladija znana kot »žepna bojna ladija«, ker je imela tonažo križarke, vse druge kakovosti pa je imela kakor bojna ladija, kar se lahko vidi iz kalibra topov in oklepa, ki ni bil nikjer službeno objavljen. S to ladijo se je dogodilo nekaj čudnega. Službeno je bilo sporočeno, da je bilo ime ladije preneseno na drugo ladijo, to pa bi lahko pomenilo, da je bila ta ladija potopljena. Po drugi strani pa so mnjenja, da je bila ta ladija težko poškodovana in odpeljana v luko na popravek ter da je zaradi izgube nemške mornarice bilo preneseno ime »Deutschland« na drugo ladijo istega tipa. Nemčija ima še eno ladijo, ki ni nikjer omenjena in se imenuje »Lutzow«. Tudi ni poznano, kakšnega tipa je, in h kateri skupini bojnih ladij pripada.

Težke križarke

1. »Admiral Hipper« je najnovejša konstrukcija in je bil zgrajen mimo versailleskih predpisov leta 1939. Še preden se je pričela vojna. Ta ladija ima 10.000 ton, brzino 32 vozlov na uro in je oborožena z 8 topovi kalibra 20,3 cm, 12 protiletalskimi topovi 10,5 cm, 12 protiletalskimi topovi 3,7 cm in ima 12 torpednih cev v skupini po tri, eno letalsko pristajališče in 3 vodna letala. Vozi na turbine in je dolga 195 m, široka je 21,3 m in sega pod vodo 4,7 metrov.

2. »Blücher« je popolnoma istega tipa. Za to ladijo so Nemci izdelali službeno sporočilo, da je bila potopljena ob norveški obali od norveških obalnih baterij.

Lahke križarke

Od teh križark je bila zgrajena samo »Nürnberg« mimo versailleskih predpisov, medtem ko so vse druge zgrajene po versailleskih predpisih.

1. »Nürnberg« vozi z brzino 32 vozlov na uro in ima 6000 ton. Oborožen je z 9 topovi kalibra 15 cm, 8 protiletalskimi topovi kalibra 3,7 cm, ima 4 težke strojne puške in 12 torpednih cev, po tri v skupini, eno pristajališče za letala in dvoje vodnih letal. Dolga je 170 m, široka 16,4 m in sega pod vodo 4,3 m. Posadke ima 655 mož.

2. »Leipzig« je lahka križarka popolnoma enakega tipa, razlikuje se samo po protiletalskih topovih, ker jih ima ladija samo 6, in posadke ima 632 mož.

3. »Köln«, »Karlsruhe« in »Königsberg« so si po večini slični ter se razlikujejo le v malenkostih. Za »Karlsruhe« je bilo z nemške strani službeno sporočeno, da je bil potopljen v bitki z norveškimi obalnimi baterijami.

3. »Emden« je enakega tipa kot zgoraj naštene ladije, razlikuje pa se v tonaži, v protiletalskih topovih in v torpednih cevih.

Rušilci

Prvega septembra je imela nemška vojna mornarica 22 rušilcev. Od njih jih je bilo zgrajeno 12 po versailleskih predpisih, 8 pa jih je zgrajenih na najmodernejši način, neglede na določila pogodbe. Hitrost je pri obeh vrstah enaka in sicer 36 vozlov na uro. Oboroženi pa so takole: 5 topov kalibra 12,7 cm, 4 protiletalske kalibra 3,7 cm in 8 torpednih cev, v skupini po štiri. Pri prvih je dolžina 117 m, širina 11,7 m, pod vodo pa sega 2,9 metra. Novejši tipi so za malenkost krajši. Posadke ima okoli 283 mož. Tudi teh je bilo lepo število potopljenih — kakor navajajo angleška poročila.

Torpedovke

Nemčija je imela v začetku vojne 20 torpedovk, od katerih jih je bilo 8 zgrajenih na najmodernejši način. Imajo 600 ton in vozi z brzino 36 vozlov na uro. Oborožene so z enim topom kalibra 10,5 cm, z 1 protiletalskim topom in 6 torpednimi cevmi v dveh skupinah. Dolgi so 81 metrov, široki 8,6 m in sega v vodo 1,9 metra. Druge torpedovke starejšega tipa se le malo razlikujejo v tonaži, hitrosti in oborožitvi. Posadka šteje 120 do 125 mož.

Ladije za spremstvo

Teh ladij ima Nemčija 8, vsaka ima po 600 ton, oborožena pa je takole: 2 topa po 1,5 cm, 4 protiletalske kalibra 3,7 cm in dve težki strojnici. Dolžina znaša 73 m, širina 8,8 m ter ima posadko 124 mož.

S prvim septembrom je imela Nemčija 43 podmornic. Od tega dneva pa do pričetka vojne je Nemčija zgradila še nove podmornice, tako da jih je imela okoli 70. V teku teh šestih mesecev so gotovo zgradili večje število podmornic, tako da zdaj ni mogoče ugotoviti, koliko jih ima. Vse podmornice so bile zgrajene mimo versailleskega sporazuma, zato tudi ni nobenih podatkov o njih. Razdeljene so na šest skupin in to: ena po 250 ton, 3 po 517 ton, 3 po 740 ton, 10 po 500 ton, 2 po 712 ton in 24 po 250 ton. Hitrost teh podmornic znaša povprečno 13 do 18,5 vozlov na uro — nad vodo. Oborožene pa so različno: nekatere imajo 10,5 cm topove, druge pa samo strojne puške. Tudi število torpednih cev je različno, od 3 do 6.

Nosilci min

Nosilec min je 32, od teh jih ima 14 po 600 ton in 18 po 525 ton. Dobro so oboroženi; zadnja skupina je bila zgrajena leta 1939.

Motorne torpedovke

Vseh skupaj jih je bilo 60, večina s tonažo 90 in 45 ton, medtem ko za 20 torpedovk tonaža ni poznana. Pri prvih je hitrost 18 vozlov na uro, drugih hitrost pa ni poznana. Razen teh bojnih ladij za prvo linijo ima Nemčija še celo vrsto drugih pomožnih ladij in dvoje šolskih ladij. Šolski ladiji sta »Schlesien« in »Schleswig-Holstein«, zadnja je sodelovala pri zavzetju Gdanska.

Število novih ladij po 1. septembru leta 1939 ni poznano, ker ga admiraliteta skriva.

Zgodovina krompirja

Še v 18. stoletju je bil krompir v Evropi velik luksuz, ki so si ga mogli privoščiti samo plemiči in bogataši.

Prvi, ki je prinesel krompir v Evropo, je bil kapitan Hawkins in to leta 1565. Imenovani kapitan je prinesel to novotarjjo iz južnoameriške Kolumbije v Španijo. Povsem neodvisno od tega prvega uvoznika, je odkril krompir tiste dni tudi angleški raziskovalec Relage v Virginiji in ga od tam prenesel v Anglijo. Tu ga je prvič vsejal na poskusnem posestvu Jounghall v Yorku. Ni pa imel sreče pri populariziranju novega hrane.

V resnici je prava domovina krompirja republika Čile v Južni Ameriki. Tam je rastele kot divja trava, ki je pokrivala polja in bregove.

Na našem kontinentu se je razširil krompir šele leta 1689, toda kot »cvetlica«, s katero so v ličnih loncih opleševali okna. Kot tak je postal prava moda in vsaka nevesta si je v tistih časih zaželela, da ga dobi v dar.

Največ zaslug za popularizacijo krompirja ima nemški vladar Friderik Veliki, ki je v nekaterih primerih celo z vojaštvom prisilil kmete, da so začeli s sajenjem krompirja.

Kmetje so imeli v začetku krompir za največjo pokoro in kazen, ki da je samo za prašiče, prosili so predpostavljene, naj jim — če že morajo kaj za kazen jesti — odredijo namesto krompirja žir, katerega so imeli raje od tiste »vražje novotarije«.

Mnogo let je bilo potrebnih, preden si je krompir utrl pot in postal ljudska jed, kakor je še danedanašnj!

Drobne

Debeluhi — uspešnejši. Angleški psihologi so po številnih raziskavah in primerjavah ugotovili, da delajo ljudje z dobrim telesnim obsegom boljše kupčije kot suhi. Kot potnike je debelejši ljudi bolj priporočiti, ker so prijazni, prilagodljivi in izvrstno govore, medtem ko so ljudje z ozkim obrazom in ozkimi prsi ter manjšim obsegom izvrstni specialisti, dobri profesorji in inženirji, toda slabi potniki.

Največja knjigarna v Ameriki je kongresna knjigarna v Washingtonu, ki se ponaša s pet in pol milijoni knjig.

Nov vojni tank. Madžarski izumitelj Štefan Palvary je napravil izum, ki obeta tankom za gorivo pri letalih v vojni popolno varnost. Gre za tank, ki ga ne bo mogla prebiti nobena krogla, ter ne bo mogel eksplodirati v zraku, tudi če ga obstreljuje s še tako gostoto točk krogel iz strojnice. Tank so preizkusili nedavno na nekem angleškem letališču in eksperiment se je obnesel. Za izkoriščanje izuma se je v Angliji osnovala družba s kapitalom sto tisoč funtov.

Odrasel človek potrebuje na dan povprečno 1800 gramov hrane, če uživa bolj rastlinsko in nemastno hrano, pa 2500—3000 gramov.

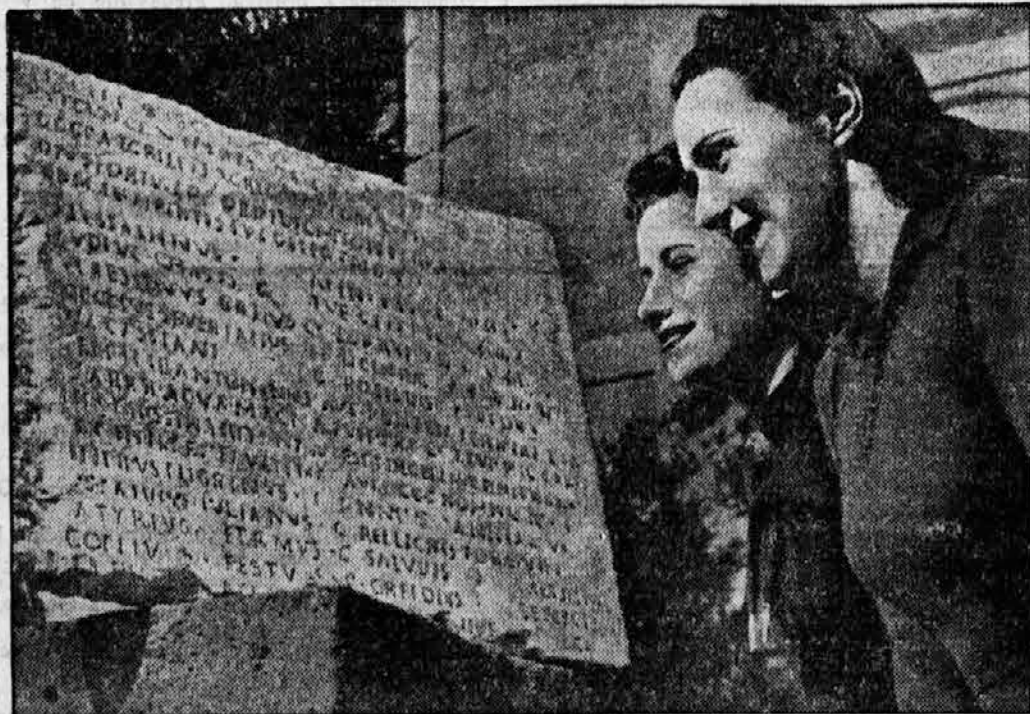
Na stara leta je postal oče. »Politika« je priobčila nedavno iz Nikšića v Črni gori vest, da je tamkaj neki Mile Ciganović postal oče v 96. letu starosti. Ta možakar je tako trden, da je samo dvakrat v življenju videl zdravnika; prvič, ko je bil ranjen v vojni, katere se je udeležil leta 1875, drugič pa zdaj, ko je šel po poročno dovoljenje.

Program radio Ljubljana

Petek, 19. aprila: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Višnja gora. Razgovor vodi Miroslav Zor — 12 Naše plošče — naši zvoki — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 14.05 Tedensko poročilo Tujkoprometne zveze — 18 Zenska ura: Kako si pripravimo poletno garderobo (Emi Oražem) — 18.20 Godbe na pihala (plošče) — 18.40 Francosčina (dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Omer paša — Fra Ivan Franjo Jukič (Stjepan Banović, Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 O Kureščku (Farkaš Stefan) — 20 Ljubljanski godalni kvartet — 20—45 Radijski orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Plošče.

Drugi programi

Petek, 19. aprila: Belgrad-Zagreb: 20.40 Simf. konc. — Bratislava: 19.40 Slovaške koračnice. — Praga: 21.30 Sukova fantazija. — Sofija: 19.50 Rasinjeva opera »Sevilski brivci«. — Beromünster: 20.40 Ork. konc. — Budimpešta: 22.10 Cig. ork. »

Prvi časopis v Evropi so Rimski letopisi, ki so poročali o vseh političnih, upravnih in kulturnih dogodkih starega Rima. Odlomke tega časopisa na kameniti plošči so izkopali pred nekaj dnevi v Ostiji

15

Nekoč je granata udarila blizu Vendonskega trga. Za trenutek je razburjenje spreletelo vse, ki so bili blizu boulevardov. Toda nihče ni bil ranjen.

Čeprav je bila naša uredniška soba oddaljena četrtil milje od tam, so se vendar stene tresle od udarcev.

Ob zori 18. julija 1918 me je v malem hotelu Louvois prebudilo grmenje težkega topniškega ognja. Poslušal sem pri odprtem oknu. Na sončnem trgu so žvrgoleli ptiči po drevju in voda iz vodometja je mirno šumljala. Le zdaj pa zdaj je pridrdral lestvenjak, ki se je vračal s trga domov in pretrgal tišino spečega mesta.

Toda grom tisoč topov je naraščal in upadal kakor oddaljena nevihta.

Vedel sem, da so Nemci ob Marni komaj 40 milj od Pariza. Mislil sem si:

»Prodrli so!«

Naglo sem se oblekel in planil v vežo. Samo nočni vratar je bil pokoncu. Brez sapa sem zavpil:

»Prihajajo, prihajajo!«

Tekel sem v uredništvo mimo velikanskih stavb, ene največjih bank, Crédit Lyonnais. Pred njenimi vhodi je stala vrsta tovornih avtomobilov. Nekaj mož je v naglici nakladalo spise in druge stvari.

Prav kmalu je prišel v uredništvo tudi John de Gandt. Vneto sva se pogovarjala o načrtih za poročanje, če bi Nemci vkorakali v Pariz. Bila sva trdno prepričana, da bo to v enem ali dveh dneh.

Domnevala sva, da bodo korakali v mesto po cesti Lafayette, potem po Elizejskih poljanah do Loka zmage.

Dogovorila sva se, da bo John de Gandt poiskal kak kraj izven Pariza ob brzojavni progi za Brest, če bi Nemci res prišli blizu. V Brestu je bila kabelska postaja za zvezo v New York. Jaz pa naj bi ostal v Parizu in skušal dobiti kak voz ameriškega Rdečega križa, opazoval vhod Nemcev, potem pa pobegniti v najbližje mesto, ki ima zvezo z Brestom.

De Gandt in jaz sva jutro prebila v veliki nepotrepljivosti, napetosti in razburjenju ter pokadila nešteto cigaret. Vojno ministristvo nama ni hotelo ali ni moglo sporočiti drugega, kakor:

»Čakati morate na uradno poročilo.«

Dolge ure tistega julijskega jutra so bile za moje živce najhujši napor, kar sem ga kdaj doživel. Drhtel sem, toda nisem se mogel niti s telesnim delom pomiriti.

Skušala sva priklicati vladne kroge, toda vodi so bili pretrgani. Pogosto je trajalo po pet minut, preden so telefonistke na glavni pošti odgovorile.

Ameriško poslanstvo je bilo brez poročil. Rdeči križ je bil pripravljen posoditi nama voz s svojo zastavo. Nobeden naših znancev pri pariških listih ni vedel, kaj prav za prav je. Čeprav so se za eno največjih odlučitev v vojni bojevali samo 40 milj od nas, je bilo glede poročil tako, kakor da bi bili oddaljeni tisoče milj od tistega kraja. Ta dogodek bi ugnel največja prilika našega življenja, pa nismo mogli storiti drugega, kakor da smo koprnili od razburjenja.

Nekaj pred poldnem se je kakih 50 francoskih in tujih časnikarjev zbralo v oguljeni pisarni vojnega ministristva na cesti Sv. Dominika. Tekali so sem in tja, kadili in se poglasno pogovarjali. Okoli 12 je prišel častnik, ki se mu je videlo, da je noč prežl. Prinesel je sveženj prepisov nekega poročila na strojnem papirju. Dopisniki so mu jih iztrgali iz rok ter planili na cesto proti telefonom, ne da bi jih bili ugneli prebrati.

Jaz sem drvel na vso moč do telefona, ki sem ga imel prej izgovorjenega, in po katerem smo vzdrževali zvezo z Brestom naravnost in javno, čeprav smo imeli tudi še na skrivaj najeto brzojavno progo. Brez diha in razburjen, da sem komaj spravil besedo iz sebe, sem narekoval besedilo enega najvažnejših sporočil v tej vojni.

Maršal Foch je bil začel svojo veliko protiofenzivo. Nemci so praznili postojanke ob Marni. Foch je bil s strahotnimi udarci fronto

s obeh strani. Pariz je bil rešen, začetek konca je bil blizu, čeprav nam to tisti trenutek ni bilo jasno.

Ko sem znarekoval besedilo in stekel do najbližjega brzojavnega urada na Grenelleski cesti, da bi zaradi previdnosti brzojavil po navadni francoski progi še enkrat, so mi kolena drgetala, opotekal sem se in skoraj bi me bilo vrglo. Ure nemirne napetosti so se mi preveč poznale.

Naslednjih dni se komaj spominjam, razen toliko, da smo morali delati kakor besni. Dolge vrste bolniških vozov so vozile tisoče ranjenec v bolnišnice po Parizu in okrog njega.

Foch je metal za Nemci armadni zbor za armadnim zborom. Poseg ameriške vojske je bil vsak dan močnejši. Sli na motorjih so noč in dan prinašali z ameriškega bojišča poročila naših treh dopisnikov pri vrhovnem poveljstvu. Jaz sem pomagal, ko smo jim dajali obliko za naš na skrivaj najeti brzojav.

Nele, da smo mi sami razpolagali z uporabo edinega zasebno najete brzojavnega voda v Brest, posrečilo se nam je dobiti pred tekmeči tudi še druge prednost kakih 10 ali 15 minut.

Sel je po navadi pripeljal po cesti Lafayette tik mimo našega uredništva in je sporočila oddajal tiskovnemu častniku na cesti Sv. Ane. Potem je začel krožiti in nositi poročila različnim tiskovnim družbam ter uredništvom. Mi smo slom tako mimogrede pojasnili, da bi si lahko prihranili ovinek, če bi naša poročila oddajali mimo grede v našem uredništvu United Pressa, preden bi svoje vesti oddali na cesti Sv. Ane. To so radi storili. In tako so bila naša poročila že brzojavljena, preden so jih naši tekmeči sploh dobili.

Casnikarji izpred 20 let se bodo spominjali zanimive vrste presenečenja, ki jih je pripravila United Press tiste vojne dni. Naši tekmeči so divjali, toda dolgo niso mogli izvoziti, kako to delamo. Zdaj pa ni več nevarno, če skrivnost razodemo.

Lowellu Melletu in Johnu Gandtu se je posrečilo skleniti pogodbo, po kateri smo mi dobili na razpolago edini brzojavni vod med Parizom in Brestom, ki ga je bilo mogoče najeti zasebno. Vse pravice je imel Louis Coudrier, lastnik dnevnika »Depeche de Brest«, prednost tega brzojava je bila v tem, da poročilom ni bilo treba iti čez borzni brzojavni urad in skozi cenzuro v Parizu, pri čemer je prihajalo na poti do New Yorka do poglavitnih zamud. Pogosto je bilo treba za nujne brzojavke, pri katerih je vsaka beseda veljala 75 centov, dobro uro, preden so dobile rdeči pečat borze.